

LBRIS

We know
books

Cătălin Ghiță

**Echivocul nodului
gordian**

Ipostaze ale actului critic 4

Cuprins

Mulțumiri.....	11
Echivocul nodului gordian.....	13
Necesitatea destrămării PSD-ului.....	16
Pleonexia.....	19
Brexit.....	22
Sabisky	25
Galofobia lui Auden	27
Reflecții despre intimitate	29
Apusul democrației	32
The End?.....	35
Nu trupului ca marfă.....	38
Autodenunț.....	41
Plimbări berlineze	44
Wannsee.....	49
Robbe-Grillet și viitorul romanului.....	52
Little Richard	55
Anarchy in Rumania.....	58
Moartea la Minneapolis.....	61
Restaurația.....	65
Despre bârfă.....	68
Eșecul Epocii Luminilor	71
Occidere aude!.....	75

Topul formulărilor memorabile.....	78
Scrisorile lui Oscar Wilde	81
Reverii palladiene.....	84
Recomandări horror pentru o vacanță non-horror	87
Împotriva Facebook-ului	91
Relaxat, despre timp	94
Blestemul timpului liber	97
Despre studiu.....	100
Filme de savurat în pandemie	104
Fără sfaturi.....	107
Filosofia pe vârful picioarelor.....	110
Un faraon la Paris	114
Despre imposibilitatea unui proiect comunist.....	118
Pentru cei curioși.....	121
Ce trebuie să dispară cu adevărat.....	124
De ce nu creez pură ficțiune.....	127
Ieșirea din coșmarul Trump	130
Scrisul ca motivație în sine	133
Intelectualii și toleranța	135
Inutilitatea paradei militare.....	138
Pentru secularizare	141
Câteva cuvinte despre absenteismul de la alegeri.....	145
Violența împotriva femeilor.....	148
Un an	151

Mâncăruri favorite.....	153
Parabola virusului COVID-23.....	156
Bazaconia zodiacului.....	159
Neprivind la suferința celorlalți.....	162
Contra monarhiilor.....	165
Zi de zi, despre eșecul rațiunii.....	167
Trei miliarde de dolari în cinci ani, plățiți pentru arme.....	171
Despre singurătate.....	174
Bunicul misoginilor.....	176
Virtutea de a nu fi popular.....	179
Fragilitate și efemeritate.....	182
Un top al albumelor punk timpurii.....	185
Fructe și legume.....	188
Opt motive pentru a iubi sau detesta literatura.....	191
Lucruri enervante vs. lucruri plăcute.....	194
Capcanele politeții.....	197
Tânărul Arghezi îndrăgostit.....	200
Anii '90.....	203
Anul 2012.....	206
Apendice. Invitația lui ZENOB.....	210

Echivocul nodului gordian

O profeție cunoscută în Frigia (un regat antic, așezat în Podișul Anatoliei, deci pe teritoriul Turciei de astăzi) decretase că, în cazul unei crize de succesiune regală, conducător legitim trebuia să fie ales omul care, într-un car cu boi, urma să intre primul pe poarta cetății. Acesta s-a nimerit a fi Midas, fiul lui Gordias, un simplu om de la țară. Midas i-a consacrat carul cu pricina zeului suprem Sabazios, legându-l temeinic cu un nod extrem de complicat. O prorocire ulterioară spunea că muritorul care va fi în stare să dezlege nodul va deveni stăpânul Asiei. În anul 333 î.e.n., Alexandru al Macedoniei, care avea să primească, în scurt timp, epitetul „cel Mare”, poposea în Gordium, oraș ce găzduia vechiul palat al regilor frigieni, deveniți, între timp, supuși ai Imperiului Persan. Potrivit legendei (dezavuate, totuși, de Plutarh), Alexandru a încercat să desfacă nodul în mai multe feluri, însă, confruntat cu repetate eșecuri, și-a pierdut răbdarea și l-a rețezat dintr-o singură lovitură de sabie. Profeția se

împlinea în chip insolit: îndrăznețul macedonean avea să cucerească mai întâi Persia, apoi întregul Orient, chiar dacă pentru foarte scurtă vreme. Între paranteze fie spus, situația geopolitică din Orientul Mijlociu de astăzi, cu un Iran aparent puternic și militarist și cu un Apus tot mai puțin dispus la concesiile de orice natură, reprezintă un neașteptat pandant la starea de lucruri din perioada expansiunii alexandrine.

Nodul gordian desemnează, astfel, o problemă spinoasă, iar tăierea acestuia evocă tranșarea ultimativă. Neavând însă geniul lui Alexandru și nici măcar un talent nativ autentic într-un domeniu bine delimitat, nu pot emite pretenții în privința rezolvării definitive a unei probleme supuse analizei printr-o lovitură măiastră. Spațiul limitat al paginii scrise impune o decizie limitativă, adică decuparea detaliilor baroce, condensarea expunerii și adoptarea unui laconism latin. Mai mult decât atât, lăsând în suspensie deliberată rezolvarea chestiunii în cauză, vreau să vă ofer dumneavoastră posibilitatea unui fertil dialog virtual. Cu alte cuvinte, ceea ce rămâne de spus nu constituie deloc sarcina ce-i incumbă autorului retras stângaci îndărătul semnăturii banale, ci privilegiul lecto-

rului atent și cumpănit. Voi încerca să apăr șansa pasivă sau cea activă a cititorului, care va putea astfel fie să continue să contemple, fie să taie rapid el însuși nodul gordian. Eu îmi propun doar să fiu avocatul echivocului.

Cu permisiunea dumneavoastră, așadar, voi pendula între verdict și amânare, între irevocabil și provizoriu, între declarație și sugestie, potrivit unei logici a ambiguității menite să restituie frumusețea conversației mai mult sau mai puțin livrești, purtate dincolo de frontierele paginii tipărite. Dacă voi fi, la răstimpuri, mai tranșant, aceasta se va datora, neîndoielnic, problemei care cere un răspuns pe măsură. De cele mai multe ori însă, proiectarea soluției în câmpul posibilului este singura opțiune înțeleaptă pe care ne-o oferă un timp ca al nostru, prea des amenințat de fundamentalism religios și de războaie sângeroase, purtate în numele credinței.

Necesitatea destrămării PSD-ului

Întors de la cercetare și studii în străinătate, cu vreo cincisprezece ani în urmă, am fost surprins să observ cât de puțini intelectuali de stânga există în România. În mediul academic extern, stânga este, cel puțin printre universitarii din umanoare, regula, nu excepția. Ca să iau doar exemplul spațiului anglo-saxon: Martha Nussbaum, Cornel West, Terry Eagleton, Bill McKibben sunt doar câteva nume dintre cele care sprijină politicile publice de stânga, în absența cărora am fi aruncați cu toții într-un coșmar al supraviețuirii profesionale exclusiv a celui mai puternic. A fi de stânga nu este, în definitiv, nici măcar o opțiune politică, ci una general-umană. Dacă ești convins că femeile sunt egale cu bărbații, că homosexualii nu sunt bolnavi psihic, că romii nu trebuie numiți țigani și că persoanele de culoare nu trebuie numite negri, că nu există nicio diferență morală între oamenii educați și cei needucați și că toți, fără excepție, au dreptul la un trai

decent și respectat, nu numai o minoritate plutocratică, atunci ești, *volens, nolens*, un om de stânga. Toate victoriile progresiste obținute în turburele secol al XX-lea, de la laicizarea spațiului public la votul universal și de la combaterea discriminării minorităților etnice la parteneriatul civil pentru persoanele de același sex, sunt victorii ale stângii, deci ale democrației sociale.

Revenit, cum vă spuneam, în țară, am decis să pun umărul la schimbarea societății românești, în care m-am născut (sunt imun la valorile naționaliste, dar îmbrățișez cu maturitate un ideal al apărării binelui comunitar, fără declarații fastuoase și fără sărutări lacrimogene ale drapelului sau stemei). Și am constatat, nu fără o doză de uimire, că locul pe care, de drept, ar fi trebuit să-l ocupe un partid construit pe modelul Partidului Laburist britanic era deja ocupat de un partid naționalist, conservator, cu accente revanșard-șovine, dar cu pronunțate tușe populiste, numit Partidul Social-Democrat. Nu este momentul să trasez aici istoria unui abuz onomastic (privitor la straniile metamorfoze ale FSN-ului în PDSR și apoi în PSD, plus scindările de rigoare, debusolante și vidate de coerență doctrinară), ci vreau să subliniez

că PSD-ul actual NU ESTE și nici nu poate fi un partid de stânga. Încă de la înființare, PSD-ul s-a făcut vinovat de derapaje grave în ordinea democratică, de subminarea statului de drept și a independenței justiției, de corupție generalizată și de instigare la ură etnică și, uneori, confesională. În imaginarul colectiv al românilor însă, PSD-ul ocupă un loc politic de stânga, loc care ar trebui umplut de un partid autentic social-democrat, dominat de valori europene, egalitariste și ecologiste. Până când PSD-ul nu va fi demantelat ca forță publică și nu va dispărea ca formațiune politică, îndrăznesc să afirm că stânga autentică nu are nicio șansă în România.

Pleonexia

În partea a treia din *Istoria ieroglifică* (1705), acea scriere complexă pe care, *faute de mieux*, o numim primul roman românesc, Cantemir înfățișează, cu inimitabil talent satiric, templul („capiștea”) în care sălășluiește zeița Lăcomiei (desemnată prin delicioasa sintagmă slavo-elină „boadza Pleonexis”). Lăcomia este larg cultivată în politică, ea fiind acolo mai curând o virtute, nu un viciu. Mai aproape de noi, profesorul britanic Richard Dawkins ne învață, în des citata și rar asimilata sa lucrare *The Selfish Gene* (1976), că egoismul este o trăsătură înnăscută a ființei umane. Pornind de la evidențele oferite de selecția naturală, etologul britanic descrie o strategie stabilă din punct de vedere evoluționist a populației umane, subîntinsă de perechea conceptuală genă/memă. Dacă gena este unitatea evoluției biologice, mema desemnează unitatea evoluției culturale, favorizând, astfel, replicarea egoistă a unui model cultural dominant. Acest adevăr științific ne proiectează pe toți

Într-o contradicție socio-ontologică: dacă toți am invoca interesul de sine, cum am mai putea funcționa ca mecanism social? Oare nu cumva dorințele noastre personale, odată actualizate, se anulează reciproc?

De aceea, în universități, atunci când se acordă gradațiile de merit, am pledat constant pentru excluderea de pe listă a profesorilor universitari abilitați (printre care, să fim bine înțeleși, mă număr și eu), care au, oricum, salarii disproporționat de mari în raport cu restul cadrelor didactice titulare: asistenții, lectorii și conferențiarii. O gradație de merit împărțită, de exemplu, între lectori sau asistenți le-ar permite acestora să participe la mai multe conferințe științifice și să acumuleze astfel rezultate în cercetare care să-i ajute să promoveze. Alternativ, din acei bani astfel economisiți s-ar putea susține cu ușurință pe termen mediu și lung câteva stipendii pentru doctoranzii valoroși, fiindcă locurile bugetate la doctorat sunt extrem de puține și ele ne pun în imposibilitatea de a-i sprijini altfel decât moral pe tinerii de performanță din umanioarele contemporane. Egoismul și rapacitatea sunt reflexe comportamentale cu care ne naștem și tocmai de aceea este vital ca, pentru a putea funcționa